

Утвърждавам:

доц. д-р Калина Алипиева
Директор на ИОХЦФ - БАН

ПРАВИЛА ЗА ДОСТЪП И ПОЛЗВАНЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА ИНСТИТУТА ПО ОРГАНИЧНИ ХИМИЯ С ЦЕНТЪР ПО ФИТОХИМИЯ ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Настоящите Правила, (наричани по-долу *Правилата*) определят принципите за достъп и ползване на научноизследователската инфраструктура на Института по органична химия с Център по фитохимия при Българската академия на науките (ИОХЦФ - БАН). *Правилата* съответстват на националното законодателство, както и на принципите, заложи в Европейска харта за достъп до научноизследователски инфраструктури. Правилата са приети от НС на ИОХЦФ на 19.02.2026 г. и са утвърдени от Директора на ИОХЦФ-БАН.

I. Общи положения

Чл. 1. (1) Научноизследователската инфраструктура (НИ) на ИОХЦФ-БАН попада в обхвата на дефиницията за „научноизследователска инфраструктура“ по т. 16, буква жж) от Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (<https://eurlex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A52022XC1028%2803%29>), съгласно която „научноизследователска инфраструктура“ означава съоръжения, ресурси и свързани с тях услуги, използвани от научната общност за провеждане на научни изследвания в съответните области, и обхваща научно оборудване или набор от инструменти, ресурси, основани на знанието, като колекции, архиви или структурирана научна информация, помощни инфраструктури, базирани на информационни и телекомуникационни технологии, като мрежи, компютърна техника, софтуер и средства за комуникация, както и всички останали средства с уникален характер, позволяващ провеждането на научни изследвания.

(2) НИ на ИОХЦФ-БАН представлява обединение от отделни инфраструктурни единици (ИЕ), които могат да се ползват самостоятелно за извършването на определена дейност с нестопански или стопански характер. НИ се изгражда чрез проектно/договорно финансиране с публични средства, дарения и включва само апарати/оборудване, заведени като ДМА.

(3) Определянето на отделните ИЕ в ИОХЦФ-БАН, техните отговорници и оператори се извършва със заповед на Директора на ИОХЦФ-БАН.

II. Принципи

Чл. 2. (1) *Правилата* за достъп на Потребители и ползване на НИ на ИОХЦФ-БАН са съобразени с националното законодателство, Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (2014/С 198/01), принципите в Европейската харта за достъп до изследователски инфраструктури (European Charter for Access to Research Infrastructures) от 2016 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/78e87306-48bc-11e6-9c64-01aa75ed71a1/>), както и с Правилата на БАН за прилагане на Закона за

държавните помощи, Правилника за неговото прилагане и Рамката на Общността за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации в Българска академия на науките и нейните самостоятелни научни звена.

(2) ИОХЦФ-БАН извършва научни изследвания и услуги в областите на своята експертна дейност, следвайки стратегията си за развитие.

(3) НИ на ИОХЦФ-БАН се ползва основно за извършване на научноизследователска дейност с нестопански характер.

(4) Стопанската дейност е с допълващ характер и не надвишава 20% от съответния общ годишен капацитет на ИОХЦФ-БАН.

Чл. 3. ИОХЦФ-БАН предлага регламентиран достъп до научната си инфраструктура на вътрешни и външни Потребители при условията на настоящите правила.

Чл. 4. (1) ИОХЦФ-БАН разграничава два вида Потребители на НИ:

- вътрешни Потребители – служители, докторанти и/или обучаващи се в ИОХЦФ-БАН;
- външни Потребители – физически лица, които не са в трудово правни отношения с Института или юридически лица, в т.ч. академични и публични институции.

Чл. 5 ИОХЦФ-БАН въвежда такси за достъп до НИ, съобразени със спецификата на конкретната инфраструктурна единица и предлаганата услуга, с цел покриване на разходи, консумативи и амортизация на оборудването, както и постигане на финансова устойчивост на научната инфраструктура.

Чл. 6. Потребителите на НИ се придържат към стандартните кодекси на етично поведение в научните изследвания.

III. Структура

Чл. 7. НИ на ИОХЦФ-БАН е разположена в сградите, стопанисвани от ИОХЦФ или в други сгради, в които е предоставена възможност за разполагане на апаратура на Института.

Чл. 8. Всяка ИЕ включва апарат(и)/оборудване, които могат да се ползват самостоятелно за извършването на определена дейност.

Чл. 9. Всяка ИЕ има отговорник и оператор/и, които отговарят за техническата изправност и оперативно функциониране на инфраструктурната единица.

Чл. 10. (1) За всяка ИЕ се въвежда дневник, в който е посочен източника на финансиране на научните изследвания, вида дейност (стопанска или нестопанска), използваните ресурси (материали и консумативи), ако има такива и времето за работа (човекочасове).

(2) Отговорниците на ИЕ отговарят за попълването на дневниците и в края на всяка календарна година изготвят до директора на ИОХЦФ-БАН, обобщаващи информацията за работата на ИЕ, включително и процентното съотношение стопанска/нестопанска дейност.

IV. Достъп

Чл. 11. ИОХЦФ-БАН предоставя на Потребители своята НИ за извършване на научни изследвания или сервизни анализи. Достъпът се осъществява посредством служители на института, като отговорникът на ИЕ координира дейностите по осигуряване на достъпа, а операторът извършва изследването или аналитичната услуга.

Чл. 12. (1) Достъпът до НИ на ИОХЦФ-БАН се осъществява чрез една от следните възможности:

а) Чрез подаване на заявка за научна дейност, сервизни анализи или технологична експертност до отговорниците на ИЕ, които решават как/кога да предоставят достъп, отчитайки техническата осъществимост и наличните ресурси. Заявките са специфични за всяка инфраструктурна единица, като в тях се посочва източникът на финансиране (напр. конкретният проект/договор, в рамките на който се извършва заявеният анализ, средства на заявителя и др. източници), от който ще бъде извършено заплащането на анализа.

(б) Чрез сключване на договор между Потребителя и ИОХЦФ-БАН, в който да е видно, какъв тип дейност ще се извършва (не стопанска или стопанска дейност) с ползваната НИ, като се посочват и съответните източници на финансиране на Потребителя (публични средства, търговска компания или държавна институция).

(2) В Договора по т.(б), наред с другите условия (срок за изпълнение, ползване на резултатите, конкретизиране на научноизследователските дейности, които ще се извършват и т.н.), е уговорен и начинът на заплащане, който включва и направените разходи.

Чл. 13. (1) Ползването на инфраструктурата от външни Потребители се осъществява при осигурени равни условия за достъп.

(2) Външни Потребители не се допускат до директно/самостоятелно ползване на научната инфраструктура.

(3) По изключение, ако спецификата на ИЕ го позволява, достъпът до НИ на ИОХЦФ-БАН може да се осъществи от външен Потребител, но само под надзора и при съдействие на оператора или отговорника на ИЕ. В тези случаи, отговорниците на ИЕ оценяват техническата осъществимост и налични ресурси за съответната заявка и заедно с Директора на ИОХЦФ-БАН вземат решение за нейното осъществяване, като уговарят условията на достъп и ползване.

Чл. 14. С подаването на заявката Потребителят гарантира, че всички предложения за изследователски дейности и заявки за услуги/експертност се извършват изключително за мирни цели и в съответствие с общоприетите правила за добра научна практика, както и че не попадат в приложното поле на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и/или не са други забранени за употреба вещества.

Чл. 15. ИОХЦФ-БАН оповестява на своята интернет-страница предлагания достъп до НИ и условията за достъп до нея.

V. Собственост и материали

Чл. 16. Пробоподготовката може да се извърши с материали и консумативи на ИОХЦФ-БАН или на Потребителя. В случай, че са осигурени от ИОХЦФ-БАН те се заплащат от

Потребителя, съобразно утвърдения ценоразпис и правила за пробоподготовка за съответната НИ.

Чл. 17. Проби и консумативи, респ. остатъци от тях, предоставени от Потребителя на ИОХЦФ-БАН, които не са унищожени по време на работата с ИЕ, трябва да се получат обратно от Потребителя или да се унищожат от изпълнителя в съответствие с правилата за безопасност и за сметка на Потребителя. В случай, че се унищожат от ИОХЦФ-БАН, Потребителят дължи заплащане на направените разноски.

Чл. 18. (1) При ползване под надзора и при съдействието на оператора или отговорника на ИЕ, външният Потребител трябва да предостави на ИОХЦФ-БАН списък с материалите и консумативите, които са му необходими за провеждането на научното изследване, най-малко 7 дни преди внасянето им в ИОХЦФ-БАН.

(2) Материали и консумативи, декларирани за внасяне в ИОХЦФ-БАН, трябва да бъдат одобрени от отговорника на ИЕ преди деня на провеждане на научното изследване.

Чл. 19. ИОХЦФ-БАН не носи отговорност за имуществото на Потребителя в ИОХЦФ-БАН, освен в случаите на загуба или щети, причинени с умисъл или заради груба небрежност от страна на служители на ИОХЦФ-БАН.

VI. Заплащане и цени

Чл. 20. За всяка НИ се определя Ценоразпис на предлаганите услуги и дейности, който се одобрява от НС на ИОХЦФ.

Чл. 21. (1) НИ на ИОХЦФ-БАН се използва от служителите на ИОХЦФ-БАН, при изпълнение на нестопански дейности в рамките на научни проекти/договори и в съответствие с изследователския план на института. В този случай заплащането на извършените анализи е по преференциални цени, определени в Ценоразписа за услугите, предлагани от съответната НИ.

(2) Вътрешни Потребители могат да заплащат за извършените анализи чрез покриване на разходи за необходимите консумативи и поддръжка на НИ, съответстващи на стойността на извършените анализи, за сметка на проектите, чиято научноизследователска програма се изпълнява чрез използване на съответната ИЕ.

Чл. 22. (1) Цените на извършваните услуги по заявка/договор с външен Потребител са съобразно утвърдения ценоразпис за използване на съответната ИЕ, приет от НС на ИОХЦФ-БАН.

Чл. 23. (1) ИОХЦФ-БАН предоставя научноизследователски, аналитични и експертни услуги по заявка/договор с предприятия, за което получава подходящо възнаграждение при спазване изискванията на т. 25 от Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации, а именно:

а) научноизследователската услуга или услугата се предоставя по силата на договор по пазарни цени; или

б) в случаите, в които не съществува пазарна цена, услугата се предоставя по силата на договор на цена, която включва пълния размер на разходите за услугата и включва марж, който се определя, като се вземат под внимание маржовете, които предприятията,

действащи в сектора на съответната услуга, обикновено прилагат за въпросната услуга; или

в) цената е резултат от преговори на принципа на сделката между несвързани лица, в които ИОХЦФ-БАН в ролята на доставчик на услуги преговаря с цел да получи възможно най-голяма икономическа полза в момента на сключване на договора, и най-малко покрива пределните разходи. В този случай задължително се документира и съхранява документацията за процеса на преговорите (оферти, протоколи от срещите, цялостна оценка на отделните предложения на страните и др.).

(2) Когато собствеността или правата на достъп до интелектуална собственост остават на ИОХЦФ-БАН, тяхната пазарна стойност може да бъде приспадната от цената, платима за съответните услуги.

VII. Поверителност

Чл. 24. Във връзка с достъпа до научната инфраструктура, може да е подходящо и необходимо за *Страните* (ИОХЦФ-БАН от една страна и Потребителят от друга) да получат достъп до определена техническа и научна информация и материали от другата *Страна*.

Чл. 25. *Страните* се задължават да поддържат поверителността и сигурността на информацията, принадлежаща на другата *Страна*. Всяка *Страна* продължава да притежава всички права върху интелектуална собственост, свързана с нейната собствена технология през цялото време на употреба на предоставените ИЕ. *Страните* се задължават да не разкриват тази информация на трети страни при никакви обстоятелства, освен ако не е предварително подписано допълнително писмено споразумение между *Страните*.

Чл. 26. Задължението за поверителност, описано по-горе, не се отнася за информация, която:

- може да се докаже, че е била в публичното пространство или е публично известна и лесно достъпна, **или**

- може да се докаже, че е била във владение на, или че е била лесно достъпна до другата *Страна* или нейните дъщерни организации, които получават информацията от друг източник преди оповестяването ѝ, **или**

- става част от публичното пространство или е станала публично известна чрез публикуване или по друг начин, а не поради някакво неразрешено действие от другата *Страна*, **или**

- се изисква да бъде оповестена по закон или държавно разпореждане, при условие, че другата *Страна* е предоставила предизвестие в разумен срок за такова изисквано оповестяване.

VIII. Интелектуална собственост

Чл. 27. Всяка от *Страните* остава притежател на всяко ноу-хау и интелектуална собственост, получени/създадени от нея преди провеждането на научното изследване, договорено на базата на настоящите *Правила*.

Чл. 28. Правата върху всички работни резултати (включително, но не само, ноу-хау, развитие на доклади, предложение, идеи, проекти, дизайни, образци, модели и т.н.), постигнати от Потребителя в рамките на научното изследване, проведено в ИОХЦФ-БАН, договорено по тези *Правила*, се притежават от Потребителя.

Чл. 29. В случай на съвместни изобретения по време на провеждането на научното изследване и когато двете *Страни* не могат да разделят дяловете според правилниците на страните, тези въпроси се решават поединично за всеки отделен случай.

IX. Публикуване и достъп до постигнатите резултати

Чл. 30. Следвайки принципа за осигуряване на свободен достъп до информация, Потребителят трябва да се стреми да публикува резултатите от научното си изследване, които не са предмет на интелектуална собственост, в международно видими научни издания.

Чл. 31. В случай на публикуване, служителите от ИОХЦФ-БАН трябва да отбележат използването на съответната НИ или всяка друга помощ във всички публикувани материали (включително конференции и съобщения за пресата), произтичащи от работата, извършена изцяло или частично в ИОХЦФ-БАН, със следното примерно съобщение: "Изследванията/Част от изследванията/ са извършени с помощта на научноизследователската инфраструктура (описва се НИ) на ИОХЦФ-БАН. Изказваме благодарност на (имена на служители на ИОХЦФ-БАН в случай, че те не са съавтори) за помощта при използване на (съответното оборудване/съоръжение)." Техническите аспекти, свързани с НИ, трябва да бъдат уточнени със служителя на ИОХЦФ-БАН преди изпращане на публикацията.

X. Общи изисквания за достъп

Чл. 32. Достъпът до научната инфраструктура на ИОХЦФ-БАН се предоставя в съответствие с тези *Правила* и изисква събирането и обработката на лични данни. ИОХЦФ-БАН гарантира, че няма да събира или обработва личните данни на Потребителя за други цели.

Чл. 33. В случай на присъствие/участие на външен за ИОХЦФ-БАН Потребител при използване на ИЕ, служителите на Потребителя и лицата, действащи от негово име, задължително трябва да преминат необходимите инструктажи за безопасна работа в ИОХЦФ-БАН и да бъдат запознати с всички необходими инструкции за работа с ИЕ преди започване на научното изследване.

Чл. 34. (1) Служителите на Потребителя и лицата, действащи от негово име, са под административно-техническия надзор и контрол на отговорника за съответната ИЕ от ИОХЦФ-БАН и трябва да изпълняват всички правила на ИОХЦФ-БАН по отношение на достъпа до сградата и използването на научните съоръжения, свързани с безопасността, експлоатацията и здравето, физическите процедури, опазването на околната среда, достъпа до информация, кибер сигурността и специфичните изисквания на научните съоръжения.

(2) ИОХЦФ-БАН си запазва правото да прекрати достъпа до научноизследователската инфраструктура, ако Потребителят или лицата, действащи от негово име, не използват съоръженията по безопасен начин или не отговарят на посочените изисквания, или други инструкции на ИОХЦФ-БАН.

XI. Заключителни разпоредби

Чл. 35. В случай, че една или повече от разпоредбите, съдържащи се в тези Правила станат напълно или частично невалидни, незаконни или неприложими под някой приложим закон, валидността, законността и приложимостта на останалите разпоредби в тези Правила не се засяга и остават валидни.

Чл. 36. Допълнения и изменения на тези Правила могат да бъдат правени от НС на ИОХЦФ-БАН по всяко време и по предложение на Ръководството на ИОХЦФ-БАН, членовете на НС и отговорниците на определените ИЕ.

Настоящите правила са приети от НС на ИОХЦФ-БАН с протокол №5/19.02.2026г.